

Anna Politkovskaja oli Suomen PEN:in ystävä. Tämä vaikuttava ja rohkea persoona esiintyi useamman kerran tilaisuuksissamme.

Tutustuin häneen PEN:in maailmankongressissa Lontoossa 2001, teinpä silloin ensimmäisen hänestä Suomessa julkaistun haastattelun Venäjän Aika-lehteen. Käänsin myös hänen ensimmäisen suomeksi julkaistun kirjansa. Olin aina hänen tulkkina, kun hän kävi Suomessa. Hän piti Suomesta, missä tunnettiin myötätuntoa hänen viestilleen laajoista ihmisoikeusloukkauksista Tšetšenian sodassa. Hänen sanoikin tulevansa aina mielellään lepuuttamaan hermojaan Suomen rauhallisessa ilmapiirissä.

Anna oli valmistunut Moskovan yliopiston journalistiikan tiedekunnasta 1978. Diplomityönsä hän teki Marina Tsvetajevan runoudesta – hyvä suoritus siihen aikaan. Tiedekunnassaan hän oli omaksunut neuvostodissidenttien taistelevan humanismin. Sille tuli kysyntää Tšetšenian sodan puhjettua uudestaan syksyllä 1999.

Olimme järkyttyneitä, kun tuli uutinen, että Anna ystävämme oli murhattu. Mikä viesti ja keneltä sisältyi siihen, että hänen ammuttiin kotitalonsa porraskäytävään Putinin syntymäpäivänä?

Päätimme pitää kynttilämielenosoituksen Annan muistoksi Tehtaankadulla Venäjän suurlähetystön edustalla. Kun soitin Suomen PEN:in puhenjohtajan omiaisuudessa poliisiasemalle sunnuntaiaamuna heti kahdeksan jälkeen ja tein ilmoituksen mielenosoituksesta, kysyttiin: ”Paljonko ihmisiä on tulossa?”. Sain: ”Viimeksi kun järjestin mielenosoituksen Tehtaankadulle, tuli viisitoista – nyt voisi tulla kolmekymmentä”.

Ehkä erehdyin vähän. Tämä oli jo tekstarien kulta-aikaa ja kutsu levisi kymmenin tuhansin. Moni sanoi, että ensimmäisen tekstarin tullessa ajatteli, että ei jaksakaan lähteä, mutta kun tuli viidestoista – oli lähdekö.

Poliisin kanssa oli sovittu, että megafonia ei käytetä ja pysytään Tehtaankadun vastakkaisella jalkakäytävällä. Kun katu alkoi jo viisitoista minuuttia ennen tilaisuuden alkamista täyttyä, poliisit tulivat pyytämään, että ”ota megafoni ja pyydä ihmisiä pysymään jalkakäytävällä”. Jouduin toteamaan, että sopimuksemme mukaisesti olin jättänyt megafonin kotiin.

Kohta katu oli täpötäynnä Tehtaankadun alusta Neitsytpolulle saakka. Tunnelma oli ainutlaatuinen – vakavina ihmiset kantoivat palavan kynttilänsä suurlähetystön aidalle.

Yritimme pitää jotain puheita, mutta ne eivät tietysti kuuluneet minnekään. Päällimmäiseksi jäi yhdessäolo, joka teki kunniaa Annan rohkeudelle. Kaikki sujui häiriöttä ja keskittyneiden hetkien jälkeen lähes kolmetuhatta Annan muistoa kunnioittamaan saapunutta ihmistä hajaantui kaupungille.

Vielä iltapäivällä seuraavana päivänä paloi aidalla muutama kynttilä. Suurlähetiläs Aleksand Rumjantsev oli tiettävästi antanut määräyksen, että kynttilöiden jäänteet haetaan pois vasta kun viimeinenkin kynttilä on sammunut – tämä tapahtui joskus kello viidentoista jälkeen.

Myöhemmin Annan lehti Novaja Gazeta noteerasi tapahtuman osanottajamäärältään kaikkein suurimpana Annan muistotilaisuutena.

Sadankomitea antoi Suomen PEN:ille tapahtuman johdosta

rauhanpalkinnon, "Rauhanlaivan". Tiivistunnelmaisessa tilaisuudessa Savoy-teatterissa muistettiin Annaa ja otin pystin vastaan. Eero Koivistoisen kvartetti soitti maskottisävelekseen muodistuneen balladin "Yksi ruusu on kasvanut laaksossa" nyt Annan muistoksi.

Mielenosoitus on sittemmin seurannut minua, koska Johan Bäckman maalitti minut russofobiksi. Tähän järjestelmälliseen parjaukseen liittyivät myös äärivasemmistolaiset tahot. Nämä "anti-imperialistit" kävivät jopa provosoimassa tilaisuuksissani. Pahinta oli, että ne onnistuivat jopa soluttautumaan Suomen PEN:iin häiritsemään toimintaani.

Jukka Mallinen